

KULTURMILJÖ
HALLAND

Bruno Mathssons sommarhus

Omläggning av tak

Dennis Axelsson

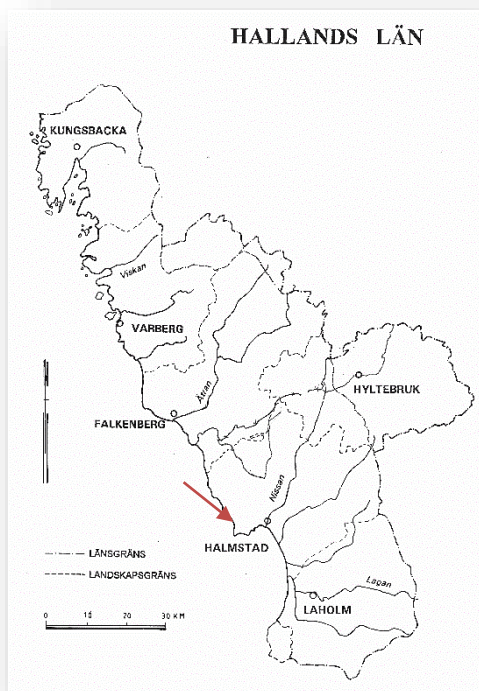
ANTIKVARISK MEDVERKAN - RAPPORT

Onsjö 32:16, Söndrums socken, Halmstad kommun

2013:21

OMSLAG	Bruno Mathssons sommarhus, april 2014
FOTO	Dennis Axelsson
TEXT	Dennis Axelsson
DIARIENUMMER	2013-194

Objekt:	Bruno Mathssons sommarhus, Frösakull
Beställare:	Shayne O'Neil och Ulla Wallin
Byggtreprenör:	Roger Alldén och Jan Enochsson, FastBygg AB
Antikvarie:	Dennis Axelsson, Kulturmiljö Halland

Karta: © Lantmäteriet 2014

Innehåll

Inledning	7
Historik och beskrivning	7
Kulturhistorisk status	8
Utförda arbeten 2013-2014	9

Inledning

Under 2007-2008 utfördes stora renoveringsarbeten på Bruno Mathssons sommarhus, beläget i Frösakull utanför Halmstad. Vatten- och avloppsledningar sågs över, renovering av radiatorer och sanitetsporlin utfördes, klinkerplattor på golv och väggar kompletterades och tak- och väggbeklädnad byttes ut. Renoveringen dokumenterades i Kulturmiljö Hallands rapport 2009:38.

Taket, vilket består av bågar av fastspända skivor av korrugerad plast, tog under vintern 2010 emot så stora snömängder att det kollapsade och stora snö- och vattenmängder trängde in i byggnaden och orsakade stora skador. Bruno Mathssons sommarhus är skyddat som byggnadsminne och Länsstyrelsen bedömde det angeläget att åtgärda skadorna. Man gav tillstånd för takomläggning och beviljade också bidrag för arbetena. Kulturmiljö Halland anlätades som antikvarisk medverkande.

Huset från norr med det förstörda taket, juli 2013.

Det tillbucklade taket inifrån.

Följande antikvariska rapport syftar i första hand till att beskriva och dokumentera de arbeten som utförts under 2013-2014.

Texten under rubriken Historik och beskrivning i föreliggande rapport är kopierad från Kulturmiljö Hallands rapport 2009:38 *Bruno Mathssons sommarhus – Exteriör och interiör renovering av byggnadsminne*.

Historik och beskrivning

Mer utförlig beskrivning finns bland annat redovisad i Länsstyrelsens byggnadsminnesutredning, meddelandeserie 2007:4.

Möbelformgivaren Bruno Mathsson uppförde 1960 ett sommarhus på en strandnära tomt i Frösakull utanför Halmstad. Huset är i flera avseende ett uttryck för Bruno Mathssons egensinniga och ifrågasättande glashusarkitektur. Idéerna hade presenterats

några år tidigare i förslaget "The House of To morrow". En av tankarna var att ta till vara på den värme och energi som solen ger bland annat med ljusgenomsläppliga material i väggar och tak. Vidare var underhållsfria material en utgångspunkt. Huset skulle vara enkelt, och flexibelt, lättskött, lätt att leva och bo.

Bruno Mathsson hade lärt möbelsnickeri av sin far, men var till stora delar självlärd som arkitekt. Genom resor i USA kom han i kontakt med den amerikanska glashusarkitekturen som inspirerade honom och kom till uttryck i hans egen arkitektur.

Genom sommarhusets material och planlösning skapas en flytande gräns mellan inne och ute. Huset är uppfört med en bärande konstruktion av järnstolpar och fasader med partier av glas, plast och tunna paneler av amerikansk fur, Parana Pine. Träets långa fibrer var motståndskraftiga mot väder och vind. Platta på mark utgör husets fundament. Taket består av ljusgenomsläpplig och välvd korrugerad plast som är fäst i järnbalkar klädda med kopparplåt. Byggnaden har en L-formad plan med en stor, central solgård omgiven av en loggia. Vardagsrum och solgård är förenade genom stora skjutbara väggpartier. Huset är möblerat med Bruno Mathssons egendesignade möblemang. Den fasta inredningen och huset i övrigt är till stora delar intakt sedan byggnadstiden.

Kulturhistorisk status

I byggnadsminnesförklaringen från 2007 står det bland annat att sommarhuset har en stark anknytning till Bruno Mathsson som person och att det utgör ett av de mest intressanta exemplen på hans arkitektur. Det står vidare att byggnaden är ett unikt exempel på en radikalt och konsekvent utförd modernism. Skyddsbestämmelserna består av:

1. Byggnaden får inte rivas eller flyttas.
2. Byggnaden får inte byggas om, till eller på annat sätt förändras utvändigt.
3. Byggnadens utvändiga ytskikt får endast ersättas med likvärdiga material.
4. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
5. Byggnadens planlösning får inte ändras.
6. Invändigt får inte göras ingrepp i eller ändring av fast inredning. Till fast inredning hör bl a dörrar, skåp, garderober, sanitetsporslin och väggmonterade hyllor.
7. Invändigt får inte golv-, vägg- eller takytor övertäckas, övermålas eller på annat sätt förändras.
8. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade efter byggnadens egenart.
9. Skyddsområdet omfattar det område som avgränsats med röd streckad linje på bilagd karta (bilaga 1). Inom detta område får inte ytterligare byggnader uppföras eller andra förändringar göras. Området skall hållas i ett sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.
10. Tomten skall vårdas och underhållas så att den ursprungliga karaktären bevaras. Vård och underhåll skall ske enligt en särskild av länsstyrelsen godkänd vårdplan.

Utförda arbeten 2014

I länsstyrelsens beslut om bidrag beviljas följande åtgärder:

- Byggnadsvårdsarbeten på taket
- Medverkan av antikvarisk expert

Byggnadens hela tanke och grundidé är att det ska vara ett lätt sommarhus där gränsen mellan inne och ute till stora delar suddas ut med hjälp av konstruktion, planlösning och byggnadsdetaljer. Detta hade också tidigare förorsakat problem i bland annat avrinningen i rännalarna mellan takytorna och i den korrugerade plastens hållfasthet.

När taket skadades av snömassorna trycktes de korrugerade plastskivorna in så att de buktade nedåt istället för uppåt. I väntan på förestående renovering lagades taket provisoriskt genom att hjälpligt böja upp skivorna igen.

Taket kring solgården före renoveringen.

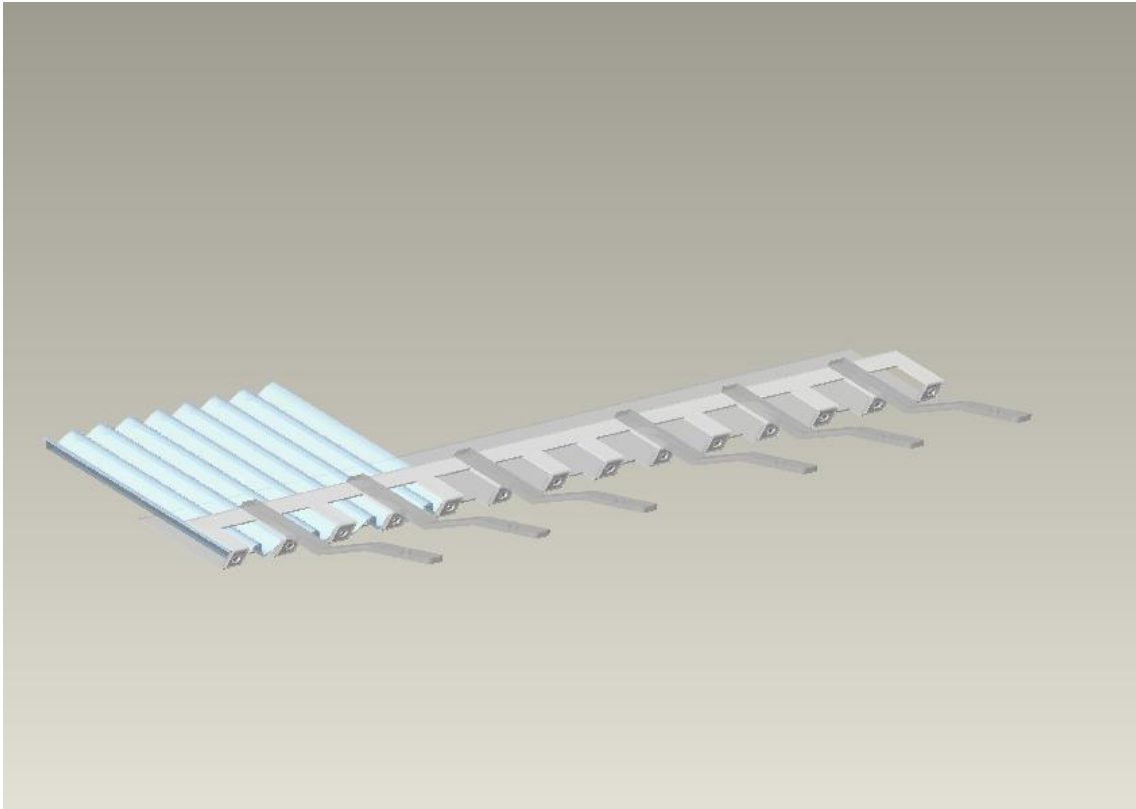
Taket på byggnadens nordvästra hörn under demontering.

Skruv har gått av och fästet skadats.

Den befintliga utformningen av infästningen för takskivorna var i mindre gott skick och bedömdes inte heller konstruktionsmässigt hålla för de nya kraftigare skivor som beställts från USA för att förhindra att liknande problem med snötyngder ska uppstå igen. De nya skivorna ser utseendemässigt korrekt ut och har mycket större hållfastighet än de tidigare, vilka inte heller de var ursprungliga.

Stort arbete har lagts ner på att ta fram en ny och starkare typ av infästning som också ska fungera bra ur estetisk synvinkel. Detta gjordes i samarbete med Xevo AB och GK Plåt i Halmstad.

Ritning på nytt takfäste. Ritningen är i original möjlig att titta på i 3D, den finns tillgänglig i Kulturmiljö Hallands arkiv. Ritad av Jerry Jönsson, Xevo AB.

Den nya infästningen klarar av att hålla de nya styvare takskivorna på plats, enligt bedömning också vid stark vind.

Ny takinfästning till vänster och äldre till höger.

De nya rostfria fästena har skruvats med självdragande rostfri skruv. Enligt skruvtillverkaren ska det inte kunna uppstå några problem med galvaniska strömmar när skruven går ner i den underliggande kopparrännan.

Själva takskivorna har monterats i fästena med hjälp av popnit och en underliggande rektangulär platta i rostfri plåt (cirka 35 x 15 mm) till varje nit.

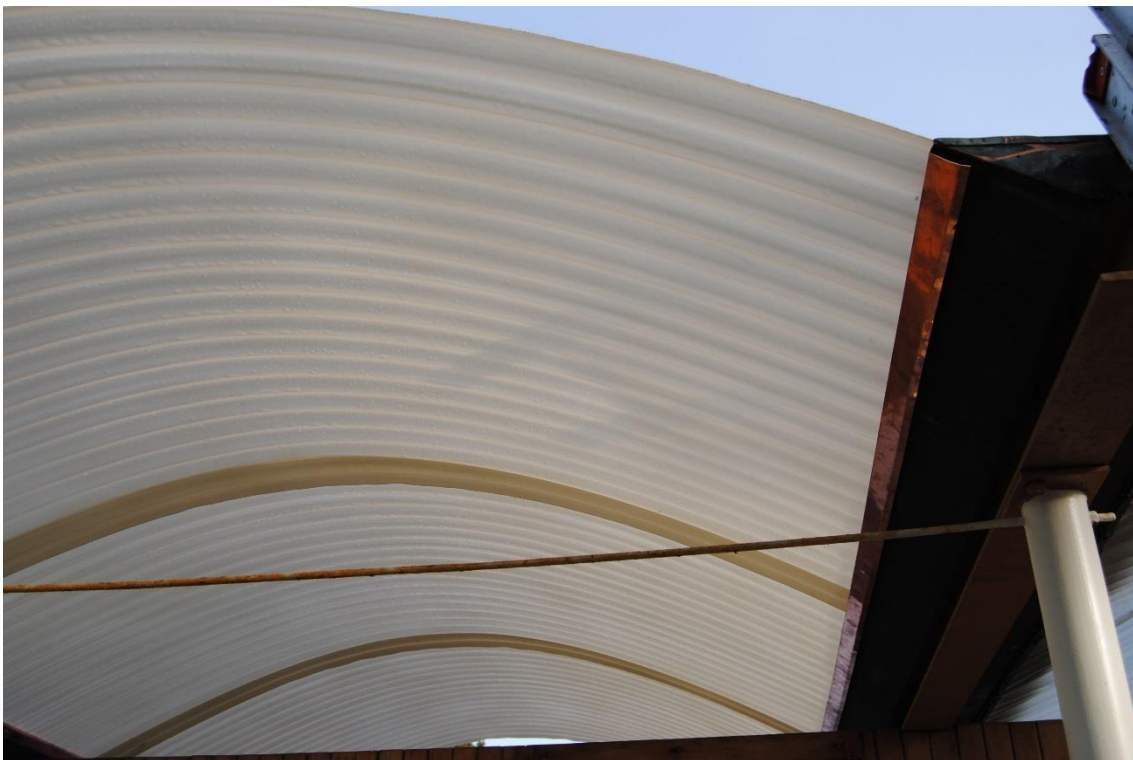
För att dölja infästningen av takskivorna på insidan har kopparbleck tagits fram och monterats på undersidan av konstruktionen.

Befintlig kopparränna och fäste före renovering sett inifrån.

Test av de nya kopparblecken som ska monteras för att dölja den nya infästningen, efter att det skadade taket demonterats.

Nya takskivor monterade med kopparblecket till höger i bild.

Tak färdigmonterat i nya infästningar.

De nya takskivorna är hårdare och har bättre hållfastighet än de tidigare. För att lättare kunna böja dem under montering gjordes försök att värma dem med hjälp av gasolbrännare och en jigg.

Nytt tak på byggnadens södra sida.

Det färdiga taket på norra sidan.

Takjalusier tillfälligt lagrade i vardagsrummet.

När yttertaket trycktes in skadades samtidigt de flyttbara jalusier som suttit monterade som ett innertak för att skydda mot solljus. Framförallt utsattes de för vatten och blev därför missfärgade. Jalousierna har under renoveringen återställts av ägarna själva.

Vattenutkastare mot solgården och nya koppbleck.

Solgården.

Byggnadens norra sida.

Vyn man möts av då man kommer fram till huset.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se